

[Problematičnost pojetí skutečnosti jakožto neměnné]

Pokusme se ukázat na problematičnost i nesnáze v hlavních důsledcích, které jsou spjaty s popsáním myšlenkovým modelem. Pojetí, předpokládající, že v každém období Sókratova života máme před sebou Sókrata v jeho bytostné osobitosti, v jeho „podstatě“, která trvá neproměnně po celou dobu od jeho narození až do smrti a která je v každé chvíli, v každém okamžiku jeho žití vždycky tu, vždy přítomna, je především strašně ochuzující, protože odbourává ze Sókratovy postavy prakticky vše, co Sókrata činí Sókratem. Navíc se stále víc prokazuje, že buď vůbec nic takového, co by beze změny trvalo uprostřed všech událostí Sókratova života, není, anebo že to je cosi velmi periferního a pro jedinečnost Sókratovy osobnosti bezvýznamného nebo alespoň v žádném případě nikoli konstitutivního. Pro Sókrata je mnohem významnější to, co se v jeho životě stalo, než to, co trvalo beze změny a tedy co se nanejvýš „stalo“ hned v tom okamžiku, kdy se narodil, a trvalo pak až do jeho smrti. To, co se stalo v jeho životě, je však pro Sókrata důležité nikoli tak, že to má své místo v sérii dalších takových „událostí“, nýbrž proto, že to nestojí vedle oněch jiných událostí, ale že to je s nimi se všemi (i když ne vždy stejnou měrou) sjednoceno v jeden jediný život (nebo naopak, že to v některých případech zůstalo nesjednoceno), který se tak stává (stával) integrovaným celkem. Jednotlivé události v životě k sobě nenáleží prostě jen proto, že jsou nalepeny na nějakou neměnnou podstatu Sókratovy osobnosti, nýbrž protože na sebe navazují, protože každá následující činí alespoň z některých předchozích (z jejich uplynulé, minulé přítomnosti) přítomnou minulost, tj. minulost, která je nějak tu, byť ne ve své živé přítomnosti, nýbrž pouze jakožto minulost, ovšem přivlastněná, osvojená minulost, z níž je vybudována živá přítomnost události aktuální. Garantem sjednocenosti, integrity celého Sókratova života není a nemůže být nic jsoucího, pokud jsoucností myslíme to, že něco jest tu a nyní (hic et nunc). A sám Sókratés rovněž nemůže být chápán jako jsoucí („veskrze jsoucí“ ve smyslu Parmenidově), protože v kterémkoli okamžiku svého života je „přítomen“ (odvozeno od „při tom“) jako celý jen tak, že je daleko víc nejsoucí než jsoucí. Mohli bychom říci, že garantem toho, že přítomný okamžik je chvílí Sókratova života, je spíše jeho minulost a budoucnost.

(Praha, 830430-3.)

[Přepsáno ze samostatného listu kroužk. s datem „Praha, 30. 4. 83“; strojopis, originál. – pozn. aut.]